ԵՐԵՓՏԱՍԱՆԵՐՈՒԴ — ՏԱՐԻ — ԹԻՒ — 665 — ՇԱԲԱԹ — 7—ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1864

Տարեկան գինն է 6 Արծաթ Մէճիտիէ.
Վեցամսեայ 3 1/2 ,, ,,
Մէկ ծանուցումի տողին 2 դուրուշ է
Առորագրութիւնները կանխիկ են:
Առորագրութիւնները ամսոյ 1ին եւ 15ին կըսկսին :

ԱԱՐԱՏ

ԶՐԱԳԻՐ

Դուրս երթալիք լրագիրներուն ճամբուն ծախքը առնողին վրայ է:
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագրին պիտի ուղղուի. եւ ասոնց ճամբու ծախքը խմբագրողին վրայ է:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 7 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Քօրէնհակ 9 Նոյեմբեր.

« Ֆանելմարքայի խորհրդարանը խաղաղութեան դաշնագիրն ընդունեց. »

Փարիզ 10 Նոյեմբեր.

« Անգղիոյ Պանքան իր դրամագլուխը հարիւրին ութի իջուց.

Հոմայն Նուրոպիոյ ուշադրութիւնն Իտալիոյ խորհրդարանին վրայ դարձած է այս օրերս: Սեպտ. 15ի դաշնագրութեան և մայրաքաղաքին փոխադրութեան վրայ վիճաբանութիւններն սկսան խորհրդարանին մէջ. վիճաբանութիւններ՝ որոց ելքէն կախեալ է Իտալիոյ նոր թագաւորութեան բաղդը: Այսնկատելով Իտալիոյ քաղաքագիտաց և նոյն իսկ ժողովրդեան ողջամիտ մասը կառավարութեան առաջարկութիւններն ընդունելու մեծ փոյթ կը ցուցնեն, և որչափ որ խորհրդարանի անդամոց մեծագոյն մասն ալ կառավարութեան նպաստաւոր կերևին, այսու ամենայնիւ կը կասկածուի որ ազգին անհանդարտ և յեղափոխական մասը՝ որ բազմաթիւ ներկայացուցիչներ ունի խորհրդարանին մէջ՝ դիւրաւ չգիջանիր օրինաւորութեան առջև, և վէճը խորհրդարանէն փողոցները կը փոխադրուի.

Բարեբաղդաբար, յեղափոխական կողման երեսփոխաններն իրարու հետ ալ համաձայն չեն. հինգ վեց տարախոհ խումբերու բաժնուած են, որով ցօրութիւններն բաւական կը տկարանայ.

Այս խումբերուն առաջինը՝ որ ամենէն թուաւորն է՝ սեպտ. 15ի դաշնագրութիւնն ալ կը մերժէ, մայրաքաղաքին փոխադրութիւնն ալ. կը պնդէ թէ Հռոմ Իտալիոյ սեփականութիւնն ըլլալով, գաղղիացւոց հոնկէ ելնելը պահանջելու համար դաշնագրութեան պէտք չկայ, և Հռոմ Իտալիոյ մայրաքաղաքն ըլլալով, մայրաքաղաքը փոխելու ալ հարկ չկայ, այլ պէտք է թուրին մնալ՝ մինչև որ աթոռն Հռոմ փոխադրուի.

Երկրորդ խումբը դաշնագրութիւնը կընդունի, բայց մայրաքաղաքին փոխադրուիլը չընդունիր, որովհետև այս փոփոխութիւնը լուռ հրաժարում կը համարուի Հռոմէն.

Երրորդը՝ դաշնագրութիւնը կը մերժէ, բայց մայրաքաղաքին փոխուիլը կընդունի՝ իրրև նոր թագաւորութեան հաստատութեանն ու ամրութեանը հարկաւոր.

Չորրորդը՝ դաշնագրութիւնն ալ կընդունի, մայրաքաղաքին փոխուիլն ալ, բայց կառաջարկէ որ այս փոփոխութիւնն առժամանակեայ հրատարակուի.

Հինգերորդը կը պահանջէ որ Հռոմ մայրաքաղաք հրատարակուի և Ֆիորէնցա ալ առժամանակեայ թագաւորանիստ.

Վեցերորդ մ'ալ կը պահանջէ, որ թագաւորական աթոռը փոխանակ Ֆիորէնցա փոխադրուելու՝ Նաբօլի փոխադրուի.

Այս դանդաղ կարծիքներն ու պահանջումներն հարկաւ պիտի պաշտպանուին խորհրդարանին մէջ. ուստի աւելորդ է բսել որ երկար և ջերմ վիճաբանութեանց առիթ պիտի ըլլան.

Խորհրդարանին այս տրամադրութիւնը նկատելով, ոչինչ նուազ կարևորութիւն ունի Գաղղիոյ արտաքին գործոց պաշտօնեին մէկնոր շրջաբերականը՝ զոր հեռագիրը ծանուցեր էր անցեալ շաբթու, և որուն համառօտ լրավանդակութիւնը կը բերեն մեզ այս շաբթու հասած գաղղիական լրագիրները.

Գ. Տրուէն տը Լ'Իւիս կըսէ իր շրջաբերականին մէջ թէ Փարիզի խաղաղական դեսպան Գ. Սիկրայի հրատարակած ծանուցագիրը սեպտեմբեր 15ի դաշնագրութեան բուն միտքը կատարեալ կերպով չէ բացատրած. «Դժուարին է, կըսէ, հասկընալ թէ Իտալիոյ թագաւորութիւնն ինչպէս կրնայ օր մը Հռոմ դանուիլ, երբոր դաշնագրութեան խօսքերէն այդպիսի միտք մը չեկներ. միայն թէ, այնպիսի քաշկռտուք խնդիրները՝ զոր ապագայ դեպքերը պիտի լուծեն, ժամանակէ առաջ ուսնայն ենթադրութիւններով լուծելու ջանալը՝ զանազան յոյսեր կամ երկիւղներ ազդելէ զատ ուրիշ արդիւնք չունենար.

«Իտալիոյ գործածելիք բարոյական միջոցները, կըսէ, մի միայն քաղաքակրթութեան և յառաջադիմութեան գործութեանը վրայ կը կայանայ. Իտալիոյ թագաւորութեան օրինաւոր համարած միակ բաղձանքն ալ ուրիշ բան չէ, բայց եթէ Իտալիոյ և Պապութեան հաշտուիլը, և ասոր երաշխաւորութիւն մը պիտի ըլլայ մայրաքաղաքին Ֆիորէնցա փոխադրուիլը, և այս ալ առժամանակեայ հնարք կամ միջոց մը չէ. Այս երաշխաւորութիւնը վերնալուն պէս, դաշնագրութիւնն ալ կոչնչանայ.

« Գաղղիա իր գործելու ազատութիւնը կը պահէ, երբոր Հռոմի մէջ յեղափոխութիւն մը ծագի.

« Բոնք են, կըսէ, այն զանազան կէտերը՝ որոց վրայ բանակցեցանք Գ. Սիկրայի հետ, և ինձի երևցաւ որ համամիտ ելանք. Այս բացատրութիւնները ասլ արժան դատեցի, որպէս զի Իտալիոյ խորհրդարանին մէջ բացուելիք վիճաբանութիւնները լուսաւորին. »

Մեզի կը թուի թէ այս բացատրութիւնները՝ որ Իտալիոյ կառավարութեան պաշտօնէից առաջ բացատրութիւններէն քիչ մը կը տարբերին, աւելի դժուար կացութեան մը մէջ պիտի դնեն Իտալիոյ կառավարութիւնը թէ՝ ազգին և թէ՝ խորհրդարանին առջև, և հակառակորդ կողման թիւն ու զօրութիւնը պիտի աւելցնեն.

Գ. Տրուէն տը Լ'Իւիս վերոյիշեալ շրջաբերականէն զատ՝ նոյեմբեր 4 թուով ուրիշ շրջաբերական մ'ալ հանած է, որուն մէջ կը ծանուցանէ թէ սեպտ. 15ի դաշնագրութեան իմաստին վրայ ծագած անհամաձայնութեան վերջ տալու համար՝ Գ. Սիկրայի հետ խորհրդակցելով որոշեր են որ իրենց միտքը կայսեր առջև վերջապէս բացատրեն. հետևաբար Գ. Սիկրա տեղեկագիր մը կարդացեր է, և ետեւէն նամակ մը գրեր հոկտ. 30 թուով Լամարմորա դիրքապետին գրած է եղեր, և օրուն մէջ Իտալիոյ կառավարութեան յանձն առած պայմանները ճշդելով՝ Գ. Տրուէն տը Լ'Իւիսի վերոյիշեալ դիտողութիւններուն կը պատասխանէ եղեր. Յետոյ երկու կողման ալ գրածները քննելով և կարծիքները բացատրելով համամիտ գտնուեր են և այս համաձայնութիւնը Գ. Սիկրա հեռագրով Իտալիոյ կառավարութեան հաղորդեր է.

Զմուռնանք աւելցնելու թէ Գաղղիոյ կառավարութեան այս ամէն ղդուշաւորութեանցը հակառակ՝ Հռոմի կառավարութիւնն և համայն կղերականք միշտ կը խորշին սեպտ. 15ի դաշնագրութենէն իբրև օրհասական հարուած մը Հռոմի աշխարհական իշխանութեան.

Եկեղեցական զգոյշը նորէն հաւատալ կսկսի եւրոպական լրագրաց մէջ.

Կըսեն թէ Գաղղիա, Ռուսիա և Բրուսիա արդէն համաձայնած են այս մասին. և Պէլճիդայի թագաւորն ալ կէս մը յանձներ է Անգղիոյ և Աւստրիոյ ընդդիմութիւնը մեղմելու.

Աներկայէն եկած լուրերը նշանակութեան արժանի նոր բան մը չեն ծանուցաներ, բայց միայն թէ պատերազմը սաստկութեամբ կը շարունակէ փոխադարձ յաջողութեամբք ու ձախողուածներով.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ անցեալներն հաստատուած Դանուբեան կուսակալութենէն զատ՝ կըսուի թէ մօտ օրերս ուրիշ նոր կուսակալութիւններ ալ պիտի սահմանուին.

Երդէն նախընթաց թուով ծանուցեր ենք Գրուսայի, Գոնեայի և Իզմիրի գաւառները միացնելով նոր կուսակալութիւն մ'ալ կազմելու զբոյցը.

Կը հաւատան թէ սակեց զատ երեք նոր կուսակալութիւններ ալ պիտի կազմուին Սիրիոյ մէջ.

Այս երեք մեծ կուսակալութեանց առաջինը Դամասկոսի Սայտայի և Երուսաղէմայ գաւառներէն պիտի կազմուի, և գաւառագլուխ պիտի ըլլայ Դամասկոս.

Երկրորդ կուսակալութիւնը պիտի կազմուի Հալէպի Ուրֆայի Մառանայի և Մարաշի գաւառներէն, և գաւառագլուխ պիտի ըլլայ Հալէպ.

Իսկ երրորդը պիտի կազմուի Բիւրսիոթանի և Իրզրումի գաւառներէն, և գաւառագլուխ պիտի ըլլայ Իրզրում.

Աբսուինան թէ այս կարևոր փոփոխութիւններէն զատ ներքին գործոց պաշտօնատուն մ'ալ պիտի սահմանուի.

Բուսիէ ա'Օռիանին մէջ կը կարդանք թէ կայսերական կառավարութիւնը մայրաքաղաքիս Օսմանեան ընդհանուր ընկերութենէն և Փարիզի Բրեսի Մօպիլիէ ըսուած ընկերութենէն մէկուկէս միլիոն անգղլիական լիրայի փոխառութիւն մ'ըրեր է, որ ասկէց առաջ ըրածին հետ երկու միլիոն լիրայի հասնի է.

Այս փոխառութեան տոկոսն է հարիւրին 14: Հինգ տարուան մէջ պիտի վճարուի, տարին հարիւրին քսան տալով: Ընկերներու տասանորդի տուրքը դվլոյն և տոկոսին վճարմանը երաշխաւորութիւն տուեր է.

Օգոստափառ Ինքնակալը Բարձր մեծ Նպաստոս Ֆուատ փաշային մատուցած անձնուէր ծառայութիւնները վարձատրելու համար՝ ատանակապ շրջանակով իր մանրանկար կենդանագիրը պարգևեց Նորին բարձրութեան.

Կայսերական հրամանաւ՝ Բիւրսաունի դայմագամ Էլի փաշան Գօչքերիի դայմագամ անուանեցաւ.

Երրաքին գործոց պաշտօնատան օտար թղթակցութեանց դիւանին դլուխ մեծապատիւ Օտեան Գրիգոր Ս. Եղիէն. տին Դանուբիոնրահասատատ կուսակալութեան արտաքին քաղաքականութեան վերաբերեալ գործոց տեսուչ անուանեցաւ.

Կը հաւատան թէ Էրիսթիսի Պալթաճի պէյը և Իսրիատաքի Հ. Օղրաֆոս Եֆէնտին կայսերական պալատին սեղանաւոր անուաներ են.

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

Պատերազմական գործոց պաշտօնատան շինութեանը համար պէտք եղած Սալը յառաջիկայ երկուշաբթի օրը ժամը 5ին նոյն պաշտօնատան շինուածոց յատկացեալ Քօմիսիոնին մէջ աճուրդի պիտի դրուի. ուստի յիշեալ Սալը տալ ուզողներն նոյն օրը Պատերազմական գործոց պաշտօնատան մէջ եղած Լիպնիյեի Քօմիսիոնը երթալու կը հրաւիրուին.

5 Նոյեմբեր 1864
Ի Դուռն Սպարապետի

Կ. Պոլիս դտնուող կայսերական զօրաց պիտոյիցը համար շաբաթ տալ ուզող վաճառականները կը հրաւիրուին որ յառաջիկայ երկուշաբթի օրը՝ ներկայ ամսոյս 9ին՝ ժամը վեցին միջոցները Պատերազմական գործոց պաշտօնատան մէջ Տարը Շուրայի կողմը դտնուին.

3 Նոյեմբեր 1864
Ի Դուռն Սպարապետի

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Աղթամարայ վանից միաբաններէն Խաչատուր եպիսկոպոսը առանց ազգային կեդրոնական Վարչութեան հաւանութեանը ինքզինք Աղթամարայ Կաթուղիկոս անուանելուն համար՝ Արօնական ժողովը պարտք համարեցաւ 'ի պաշտօնէ հրատարակել որ անոր ընտրութիւնն անվաւեր և անընդունելի է ընդհանուր Ազգին.

6 Նոյեմբեր 1864
Ի Պատրիարքարանի Հայոց

Գումգատուն Ս. ... ...

զական խորհուրդն հեռաւեալ յայտարարութիւնը զրկած է մեզ հրատարակելու խնդրանքը։

ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Առ համայն Թաղական Ընտրողս Գումգափուի Մայր եկեղեցւոյ Թաղին։

Մայր եկեղեցւոյ Թաղական խորհրդոյս հրաժարեալ ուղի անդամոց տեղը լեցընելու համար ամսոյս 1ին կիրակի օրը կատարուած քուէարկութեան մէջ տեսնուեցաւ, որ Թաղիս 1200ի չափ ընտրողներէն 200ի չափը մընացեալ չորս անդամոցս վրայ անվստահութեան եւ ուրիշ զրպարտութեանց ամբաստանութիւններ ու նախատինքներ կընեն՝ քուէ տալու կեղծեօք եւ պատրողութեամբ։

Մնացեալ չորս անդամքս տարուկէսուան միջոցի մէջ մեր ձեռքէն եկած ծառայութեանցը միմիայն փոխարէն պատուելի ընտրողաց մեծագոյն մասին մեղի ցուցուցած գոհութեանը, վստահութեանն եւ յարգանացը մեր չընորհակալութիւնը մատուցանելէ ետեւ, կը խնդրենք այդ 200 ընտրողներէն կամ անոնց առաջնորդներէն, ով ոք որ են, եկեղեցական կամ աշխարհական, որ փոխանակ այլ եւս դաւադրութեան դիմելով այսպէս ապօրինաւորութեամբ խաւարի մէջ գաղտնի գործելու, 'ի լոյս գալով օրինաւորապէս իրենց ստորագրութեամբը վաւերացեալ յայտնի բողոքագրով քիչ օրէն ազգային Վարչութեան բողոքեն։ որով կամ իրենց չորսիս նկատմամբ ըրած այդ ամբաստանութեանցն ու նախատանացը իրաւացի ըլլալը ապացուցանեն, եւ կամ իրենց չորսիս վրայ ունեցած այդ գաղափարները սխալ կամ անտեղի տեղեկութեանց վրայ հիմնեալ ըլլալը խոստովանին, 'ի միամտութիւն մեր եւ իրենց մեծագոյն թուով ընտրողակցացը, ազգային Վարչութեան եւ ընդհանուր ազգին։

Մնացեալ չորեքին անդամքս Թաղական խորհրդոյ Մայր եկեղեցւոյ

(Ստորագր.) Գէորգ Զարդարեան · Գրիգոր Մէրուէնան·
Կ · Պօղոս Մարիոս Մ· Այվազեան ·
5 Նոյեմբեր 1864։ Պօղոս Հ · Ժամկոչեան։

Ինչպէս որ վերոգրեալ յայտարարութենէն տեսնուելու է, Գումգապուի Մայր եկեղեցւոյ Թաղական խորհրդոյ անդամոց ուղիը հրաժարական տուած ըլլալով, ազգային Վարչութեան որոշմանն ու հրամանին համեմատ անոնց տեղ ուրիշ ուղիղ անդամ ընտրելու համար Թաղին ընտրող բնակչաց հրաւէր գացեր և քուէարկութիւնն ըլլալով՝ 424 անձինք քուէ տուեր են, և այս թիւին մեծագոյն մասն՝ այն է 222ն իրենց ընտրական իրաւունքն օրինաւորապէս 'իգործ դրեր են, բայց 200ի չափ անձինք Թաղական խորհրդոյ մնացած չորս անդամոց վրայ դաղտնի քուէարկութեամբ անվստահութիւն յայտներ և նորէն 12 անդամոց ընտրութիւն մ'առաջարկեր են։

Երդարձ այս եղելութիւնը դաղտնի քուէարկութեան տարօրինակ մէկ արտաղրութիւնն է, բայց զարմանալի չէ, և ահաւասիկ ինչո՞ւ։

Յայտնի և անուրանալի բան մ'է որ ամեն ազգի և ամեն ընկերութեան մէջ կողմնակցութիւններ կան և պիտի ըլլան միշտ։ ամեն ազգի և ընկերութեան մէջ կարծեաց անհամաձայնութիւններ եղած են, կան և պիտի ըլլան միշտ։ և ինչպէս որ ուրիշ անդամ ալ ըսած ենք, ամեն մարդոց համիտ և համակարծիք ըլլալու պահանջումը՝ խիստ անհնար և մինչև անդամ մարդկային մտքին դոյացութեանը լուսեցեալ մեկ ուրացութիւն է։

Երդ, եթէ կարծեաց անհամաձայնութիւնն ու կողմնակցութեան դոյութիւնը կընդունինք՝ իբրև ընկերութեան մը երկու կարևոր պիտոյք, երկու տարբեր սկզբանց՝ այն է պահպանութեան և յառաջադիմութեան սկզբանց վրայ հիմնեալ, չենք զարմանար որ ամեն կողմնակցութիւն ալ ընտրական դործողութեանց մէջ իր մասնաւոր ընտրելիներն ունենայ և իրեն օգտակար թուածն ընտրէ։ Այսպէս բնականաբար յայտնի կըլլայ որ Գումգափուի Թաղական ուղիղ անդամոց ընտրութեան մէջ մնացեալ չորս անդամոց վրայ անվստահութիւն յայտնողներն՝ որդէն առաջի ընտրութեան մէջ ալ կա՛մ անոնց համար քուէ տուած չեն և այժմ ևս չեն ուզեր տալ, կա՛մ իրենց ընտրական իրաւունքը չարաչար գործածելով անվստահութիւն ևս յայտներ են։ Այսու ամենայնիւ ընտրական գործողութեանց մէջ նկատելու դէպքաւոր կէտ մը կայ որ պէտք չէ մոռնալ, այն է մեծագոյն մասը՝ որուն առջև փոքրագոյնը միշտ կը նահանջի, ինչպէս որ վերոյիշեալ 424ի քուէարկուաց 200ն ալ՝ որ փոքրագոյն մաս կը կազմեն՝ բնականաբար ետ կը մնան։ մանաւանդ լսածնուս նայելով՝ ասոնց մէջ ալ դարձեալ 150ի չափը պարզապէս ամբողջ Թաղականաց ընտրութիւն առաջարկեր են, բայց 50ի չափն իրենց արժէքը բոլորովին կորսնցուցած են՝ ամենևին օրինաւորութեան երևոյթ անդամ չունենալով, որ աւելորդ կը համարինք բացատրել, ըստ որում ընտրական իրաւունքը չարաչար գործածողներուն նախատինք մ'են։

Սակայն ենթադրելով որ այդ անվստահութիւն յայտնող կամ Թաղական խորհրդոյ բոլորովին լուծումն առաջարկող քուէարկուք մեծագոյն մաս մը կազմած են կամ կազմեն, կուզենք խնդրին այս նկատմամբ ալ քննել, և մեր անձնական կարծիքն առաջ բերել ըստ Թեամբ՝ ինչպէս միշտ՝ նոյն և այս առթիւ, ուրիշներուն Թողով գահավէժ դատաստանները, խրոխտ ճանաչակութիւններն ու երդիծանքը, որով շատ անգամ շինել երևակայածներն կործանելուն փորձը դեռ չեն առած և առնելիք ալ չունին։

Երդ, Սահմանադրութեան 56երորդ յօդուածին տրամադրութեամբը յայտնի է որ Թաղական խորհրդոյ անդամներուն պաշտօնը չորս տարի պիտի տևէ։ Ըսել է որ անհատ մը օրինաւորապէս Թաղական խորհրդոյ անդամ ընտրուելէ ետև՝ իր պաշտօնին տևողութիւնը չորս տարի է, և այն ժամանակէն առաջ եթէ կամովին չհրաժարի, կամ եթէ Սահմանադրութեան հիմնական սկզբանց հակառակ ընթացքի մը մէջ չդտնուի, նոյն իսկ ազգային գործոց ընդհանուր տեսչութիւնն ունեցող Քաղաքական ժողովն անդամ չկրնար փոխել կամ լուծել զայն՝ Սահմ. 42 յօդուածին համեմատ։ Այս թէ ոչ, եթէ այսօր օրինաւոր ընտրութեամբ ազգային պաշտօնի մը կանչուած անձ մը վաղը առանց հիմնական ամբաստանութեան ըստ հաճոյից անվստահութիւն յայտնելով լուծել փոխել կամ անուանարկ ընել ներելի կամ կարելի ըլլար, ո՞վ կրնար ժողովրդեան կամահաճութեանը գործիք կամ խաղալիկ մ'ըլլալէ ազատ ըլլալ, և այս պայմանաւ որ և է ազգային պաշտօն յանձն առնուլ։ Այսօր ընտրուիլ՝ շատ անգամ ակամայ և գրեթէ սարսմամբ՝ սահմանեալ ժամանակ ազգին ձրի ծառայութիւն մ'ընելու համար, և վաղն ալ նախատանօք և ձրի անուանարկութեամբ սահմանեալ ժամանակէն առաջ լուծուիլ կամ փոխուիլ, բնաւ որ և է օրէնքի մը մէջ չէ տեսնուած։ միայն բացարձակ միապետաց կամ իշխանաց յատուկ է՝ անկախ յամենայն օրինաց և ըստ հաճոյից պաշտօնեայներ կարգել, դնել, վերցընել, և այլն և այլն։

Երդարև, սահմանադրապէս նկատելով՝ Թաղն մը ժողովրդեան մեծագոյն մասը նոյն Թաղն իշխանութեան աղբիւրը կը համարուի, բայց երբ միանդամ սահմանեալ ժամանակի մը համար իր Թաղին գործերը մատակարարող պաշտօնեայներ ընտրած է, եթէ սխալն իր ընտրութեանը մէջ, այն սխալանաց տոյժը կը կրէ մինչև անոնց պաշտօնին լրութեան պայմանաժամը, և չկրնար՝ առանց օրինաւոր և հիմնական ամբաստանութեան՝ անոր անկումը վճռել և ոչ ալ իրմէ վեր իշխանութենէ մը պահանջել։ Այսպիսի պարագայի մը մէջ կը հարցունենք ամեն անհատի, որ եթէ առանց հիմնական ամբաստանութեան մը իրենք նոյնպիսի դիրքի մը մէջ դտնուէին՝ ի՞նչ դատաստան կընէին, և ի՞նչ կ'զգային իրենց սրտին մէջ։ Թող խրատանչիւր ոք իր խիղճն իրեն դատաւոր բռնելով փայրկեան մը խորհրդածէ։ մենք յօժարութեամբ կընդունինք այն դատաստանը՝ որ արդար գիտակցութեան, անկողմնասիրութեան և անձնական փորձի վրայ հիմնեալ է։

Այսչափ դատ՝ հարկ չէ ըսել որ երբ քուէարկութիւնն առաջարկեալ պայմանէն կամ նպատակէն կը զարտուղի, թէ և խիստ մեծագոյն մաս մը կազմէ, արժէք մը չկրնար ունենալ, վասն զի տեսակ մը յուսախեղափոխութիւն է, և յեղափոխութիւններն ալ երբեք օրէնք չունին։

Ուստի, եթէ Գումգապուի Թաղն բարեսէր ընտրողներն ալ իրենց Թաղական խորհրդին ներկայ անդամներէն զոհ չըլլալու արդար պատճառներ ունին, պէտք է որ իրենցմէ վեր իշխանութեան՝ այն է Քաղաքական ժողովոյ ներկայացընեն, որպէս զի իրենց ամբաստանութիւնները քննելով՝ եթէ հիմնաւոր դտնէ՝ Սահմանադրութեան տրամադրութեանցը համեմատ արժան եղածը անօրինէ, և հարկ ըլլայնէ զանոնք լուծէ կամ հրաժարեցընէ։ Այսկէ դուրս օրինաւոր միջոց մը չենք տեսներ Սահմանադրութեան մէջ, և չենք յուսար որ Գումգափուի Թաղին բարեսէր ընտրողներն ալ կամաւ և դիտութեամբ Սահմանադրութեան հակառակ ընթացք մը բռնելու փորձ փորձել ուզեն երբեք։

Ազգային Արօնական ժողովն անցեալները պաշտօնական ծանուցմամբ մը խոստացեր էր, որ ապրուստ դտնելու կամ սատակ վատարկելու նկատմամբ մայրաքաղաքիս մէջ հոգևոր պաշտօն վարող կամ թափառող և կամ անոյգարար մուրացող պանդուխտ քահանաներն իրենց երկիրը պիտի զրկէ, որով մեծ նախատինք մը պիտի բառնար ազգիս և եկեղեցականութեան վրայէն։ Դժբաղդաբար, այս գովելի որոշումը մինչև ցարդ անգործադրելի մնալով, ոչ միայն դեռ պանդուխտ քահանայները կը վատան մայրաքաղաքիս մէջ և մուրացկանութիւններն կը շարունակեն, այլ հետզհետէ ալ ամեն կողմէ Պ· Պօղոս դիմելու փայ են, մեծ մասը զանազան անհիմն պատճառներով։ Քանի մը պատուաւոր Պ՝ անեցի ազգայինք իմաց կուտան մեզ թէ Պ՝ անայ Ս· Ղազան եկեղեցւոյ աւագերէց Տ· Խաչատուր քահանան ալ մօտերս նոյնպէս մայրաքաղաքս եկեր է ինքզինք ծանր պարտուց ներքև ճնշեալ և յետին կարօտութեան վիճակի մէջ կեղծելով, մինչդեռ բաւականէն աւելի հարստացրեալ գտա՝ վաճառականութեան ջաղաղ երկու որդւոց ալ տէր է եղեր։ Հեռաւոր միշեալ քահանային մայրաքաղաքս դալուն միակ շարժառիթը շահամոլութիւնը կամ ընչաքաղցութիւնն է կրսեն։ Ասոնք կը պատմեն նաև Տ· Յարութիւն անուն ուրիշ վանեցի քահանայի մը համար ալ՝ որ հարուստ և անկարօտ վիճակի մէջ ըլլալով՝ Պ· Պօղոս եկեր է սատակ վատարկելու, և ձեռքն ալ սուտ վրկայական մ'ունի եղեր իբրև իր յետին աղքատութեանը վկայ։ Հարկ չէ ըսել թէ այսպէս անարդ շահասիրութեան ոգւով Պ· Պօղոս դիմող անարժան եկեղեցականները Ս· եկեղեցւոյ օրինաց և կանոնաց հակառակ վատ գործելու մէջ ալ կրնան դտնուիլ, ինչպէս որ մեկ քանի փորձերը դեռ մօտ ժամանակներս տեսնուեցան։

Ուստի փափաքելի է որ Արօնական սրբազնումար ժողովն՝ իր որոշումը ժամ առաջ 'ի գործ դնելով՝ այս անկարգութեան առաջքն առնու, որն որ ցաւօք սրտի կը տեսնենք, ազգիս եկեղեցականութիւնը բամբասել տալու դիտաւոր պատճառ մ'եղած է։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այսերական կառավարութիւնը՝ յատուկ շրջաբերական մը զրկելով մայրաքաղաքիս դեսպաններուն, կը հրաւիրէ օտարազգի վաճառականները, որ քիմիական դիւրավառ նիւթեր բերել առած ժամանակնին, քան և չորս ժամէն աւելի չթողուն արքունի մաքսատան մէջ։ Հետևաբար կը ծանուցանէ թէ քան և չորս ժամ անցնելէ ետև եթէ մաքսատունէն հանուած չըլլան, Թոփհանէի մի երանոցները պիտի փոխադրուին։ և այնուհետև եթէ վաճառականները զանոնք դան ուզեն, փոխադրութեան ծախքը պիտի վճարեն։

—Պրուսայէն նոյեմբեր 1 թուով դրրուած նամակ մը կը ծանուցանէ թէ միջին Ասիոյ դաւառաց քննիչ Պ՝ սեմ· Ահմետ Պ՝ էֆիք էֆէնտին Պալըքէսերէն հոն եկեր է։

Այն նամակը կըսէ թէ ժամանակէ մ'ի վեր Պրուսայի դաւառին շրջականերն աւազակները շատցեր են։ այնպէս որ անցեալ երեքշաբթի Աէնի շէհիրի ճանբուն վրայ բազմաթիւ ճանբորդներ կողոպտուեր են, ինչպէս նաև նախընթաց չորեքշաբթի օրն ալ Մուսանիպայի շրջականները նոյնպէս ճամբորդներ կողոպտուեր են։ Տեղական կառավարութիւնը բաւական ջանք կընէ եղեր չարագործները բռնելու, և արդէն մեկ քանին ձեռք անցուցեր է։

—Հալէպէն դրուած նամակ մը կը ծանուցանէ թէ հոկտ· 24ին գիշերը առաւան դէմ միշեալ քաղաքին մէջ սաստիկ փոթորիկ մ'ելնելով՝ ընկուզի մեծութեամբ կարկուտ մը տեղացեր և շինուածոց ու կենդանեաց շատ վնաս հասուցեր է։

— Այս օրերս Պ· Հերման անուն գերմանացի ճարտար ձեռնածու մը եկած է մայրաքաղաքս, և արդէն քանի մ'անգամ Ռէբա Սուլի թատրոնին մէջ իր տաղանդը ցոյց տուաւ 'ի զարմանս տեսողաց։ Շատերը՝ ուրիշ կերպով չեն կրնար մեկնել անոր ըրած հրաշալի ճարտարութիւնները՝ բայց եթէ կախարդութեան ընծայելով, որուն դէմ Պ· Հերման ամենայն զօրութեամբ կը բողոքէ։

Այնչափ շատ և բազմատեսակ են իր ճարտարութեանց փորձերը, որ մեծ հատորի մը նիւթ կրնան ըլլալ։

Գլխաւորապէս ուտելիք կամ ըմպելիք հնարելու մասին սքանչելի է։ Օրինակի համար պարապ դաւաթ մը կառնու, մէջը թուղթի կտորուանք կը լցընէ, կը խառնէ և անմիջապէս կաթով խահուէի կը փոխուի, զոր հանդիսականներուն կուտայ որ խմեն։ եթէ մէջի շաքարը քիչ եղած ըլլայ, գեռնախնձոր մը կուզէ, կը բերեն, մասներուն մէջ կը արորէ և շաքար կըլլայ, զոր հնարած կաթով խահուէին մէջ կը խառնէ։

Դարձեալ, թաշկինակ մը կառնու, առջևը կը դնէ, և յանկարծ այն թաշկինակը բիւրեղեայ սկաւառակի կը փոխուի, մէջը տաք տաք եփած կարմրաձուկով (թէքիր), զոր հանդիսականաց կուտայ ուտելու։

Սպասաւոր մ'ունի, ուրուն անթիւ հաւկիթ ածել կուտայ բերնէն։

Իւր դլխարկը կամ փեղջին անհամար նիւթերու մթերանոց մ'է, զոր ձեռքը կը բռնէ և մէջէն ինչ ըսես դուրս կը հանէ զարմանալի արագութեամբ։ զգեստներ, կենդանիներ, թռչուններ, պտուղներ և ուրիշ անթիւ նիւթեր, որոնք թատերաբեմին վրայ շեղջակոյտ մը կը կազմեն։ Պ՝ երջապէս ուրիշ շատ տեսակ և իրարմէ զարմանալի խաղեր 'իգործ կը դնէ, ոլորանք հիացում կը պատճառեն տեսողին։

Պ· Հերման օգոստափառ Ինքնակալին առջև ալ իր ճարտարութիւնը ցոյց տալով, նորին կայսերական վեհափառութեան հաւանութեանն ալ արժանի եղաւ։

— Մօտս—Պ՝ ալաքիոյ իշխան Քուզա պէյը պատուանշան մը սահմաներ է հինդ կարդի բաժնուած, բայց կըսուի թէ Բ· Դուսը հաւանութիւն չէ տուեր։

— Լոնտրայէն նոյեմբեր 15 թուով դրուած հեռագրալուր մը կը ծանուցանէ թէ անցեալներն Անդղիոյ երկաթուղեաց կառքերուն մէկուն մէջ մարդասպանութիւն ընող գերմանացի Միւլլէր անուն անձ մը՝ որ Ամերիկա փախեր և հոն բռնուելով Լոնդրա բերուեր էր, նոյեմբեր 3/15ին Լոնտրայի մէջ կախուեր է։

Պ. ԿԻԶՕԻ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՔ Ի ՎԵՐԱՅ ԷՈՒԹԵԱՆ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ԿՐՕՆԻՑ

ԱՌԱՋԻՆ ՅՕԴՈՒԱԾ

Ութեւտասներորդ դարուն մէջ մարդկային միտքն ինքզինքը միջին դարուց աբգիտութեան մռայլէն ազատած ատենը, պահ մը համարձակեցաւ կրօնքը մէկ կողմ դնել, եւ առանց գերբնական լուսոյ՝ միայն գիտութեան լուսով ընթանալ։ Փիլիսոփայութիւնը հին դարուց բարբարոսութիւններն արմատաքի խլած ատեն, կրօնքն ալ 'ի հիմանց կործանելու ելաւ, կրօնքը՝ որոյ անուանովը գործուած էին անհամար ոճիրներ ու բռնութիւններ։ Սակայն երբոր բարոյական այն մեծ սիւնը՝ կրօնքը՝ կործանեցաւ, մարդկային ընկերութիւնն ալ 'ի հիմանց սասանեցաւ, եւ յեղափոխական փոթորիկն ամենայն իրաւունք վեր 'ի վայր տարաւ։ Շատ չանցաւ մարդիկ հասկցան թէ ո՛րքան կը սխալէին Աստուածային յայտնութիւններն ուրանալով, եւ սկսան առաջնորդել աւելի ջերմեռանդութեամբ դարձեալ կրօնից յորմէ զառաջինն այնչափ ուժգնութեամբ հեռացած էին։

Այսոր է որ ըսածնիս մեծաւ մասամբ Գաղղիոյ պատմութեան կը վերաբերի, բայց Գաղղիոյ պատմութիւնը քաղաքակրթութեան պատմութիւնն է, եւ Գաղղիոյ յեղափոխութիւնները շատ նշանաւոր են, օրպէս զի Եւրոպիոյ ուրիշ կողմերն ալ անոնց ազդեցութիւնը չտեսնուի։ Ոչ ապաքէն Գաղղիոյ մէջ եղած նոր ոգին ազատութեան երկունքը բոլոր Եւրոպա զգաց։ Ոչ ապաքէն երբ բոլոր մարդոց օրինաց առջեւ հաւասարութիւնը թագաւորի մը՝ Լուդովիկոս ԺԶ.ի զենմամբը կը հաստատուէր, կամ երբ Ռօպէսբիէր դերագոյն Իսկին հանդէսը կը կատարէր Փարիզի մէջ, Եւրոպա դողալով կը նայէր թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ ասոնց վերջը։ Ոչ ապաքէն նմանապէս երբ 1848 ին Գաղղիա մէկ շարժմամբ մ'արքունական գահը կործանեց, նոյն հեռայն էլեքտրական զօրութեան պէս ազատութեան շունչ մը ծաւալեցաւ Եւրոպիոյ ուրիշ ազգաց սիրտերուն մէջ ալ։ Գաղղիոյ մէջ յուզուած խնդիրներն ընդհանուր քաղաքակրթութեան կը վերաբերին, որոյ վարանը համարուած է Փարիզ, եւ ուրկէ գեղեցիկ դրականութիւն մը, ազատութեան միջոցովը կը սփռէ երեւելի հանճարներու արդասիքը, որք համբրէն մտաւորական աշխարհին մնուռնդ եւ լոյս կուտան։

Եհա այսօր՝ Գաղղիոյ մէջ կրօնական խնդիրը կէս դար մոռացութենէ ետեւ դարձեալ կենդանացաւ Ուրնանի ճարտար բայց ամբարիշտ գրիչովը, որոյ գրած Յիսուսի վարքը բոլոր Եւրոպա աչքէ անցուց, եւ որն որ դեռ շատ չկայ հայ հանդէս մը ձեռնարկեց հայերէն թարգմանելու, բայց դայթակղութենէ զատ ուրիշ պտուղ չկրնցաւ քաղել։ Եւ ատուգիւ ի՞նչ հարկ կար Ուրնանի թարգմանութեանը դիմելու, քանի որ անհնար էր կարծեաց հաւատարկշռութիւնը պահել առանց անոր դէմ հրատարակուած հերքողական գրուածներն ալ թարգմանելու, եւ քանի որ հասարակութեան մեծագոյն մասն անկարող է քննադատական եղանակաւ երկու հակառակ մարտ կարծեաց բաղդատութենէն ճշմարտութիւնն 'ի լոյս ածել։

Սակայն իրն արդէն հասարակութեան ատեանը ելաւ, եւ կրօնական խնդիրը որն որ մեր մէջ ալ մոռցուած էր բաւական ատենէ հետէ, դարձեալ պահ մը հասարակաց ուշադրութիւնը գրաւեց։ Եւ միթէ՞ թեթեւ բան մ'է արդեօք այս խնդիրը։ եւ մարդկային ազգին ամենաբարձր եւ ամենափեմ շահերն անոր հետ 'ի միասին խառնուած չէ՞ն։ Եհա ասոր համար է որ մեք ալ օրբաղան պարագ մը կը համարինք, երբ Պ. Կիզօի պէս երեւելի մտաւորական մը, լուսաւորեալ փիլիսոփայ մը, խորախորհուրդ քաղաքագէտ մը, որն որ բոլոր Եւրոպիոյ մէջ մեծ համբաւ ստացած է իր ակնառու տաղանդովը, եւ քրիստոնէական կրօնից էութեանը վրայ իր խորհրդածութիւնները կը հրատարակէ, նու իրական պարագը մը կը համարինք, կը սենք, մեր ազգայնոց ալ զանոնք հաղորդել՝ ինչքան որ մեր տկար կարողութիւնը կը ներէ։

Տասնեւութը դարերէ 'ի վեր քրիստոնէութիւնը, երբեմն հեթանոսներէն հալածուելէ եւ երբեմն ալ ինքը հերետիկոսները հալածելէ ետքը, այս օրուան օրը քաղաքական օրինաց ներքեւ ազատ մը տածութեան հետ 'իմիասին ապրելու կոչուած է։ Պ. Կիզօ, զուցէ սակաւ ինչ երկչոտութեամբ, ազատ մտածութենէ առաջ գալէք վատնդն իր երեւակայութեան մէջ կը մեծցուցէ, եւ փոխն զի քանի մը նիւթապաշտներ կը համարձակին ոմն ոմանի վրայ կասկած սփռել, Պ. Կիզօ բոլոր քրիստոնէական եկեղեցիներն անհաւատութեան դէմ իրենք զիրենք պաշտպանելու կը հրաւիրէ։ Սակայն քրիստոնէութիւնը՝ որ մինչեւ ցարդ բազմապիսի փորձութիւններու յաղթող հանդիսացած է, անտարակոյս այս անգամ ալ պիտի յաղթէ։ Պատն զի առանց ասոր իր սկիզբն ու էութիւնն աստուածային չ'էր ըլլար, այլ մարդկային։ Ուրեմն քրիստոնէական եկեղեցին իրաց արդի վիճակին՝ այսինքն ազատ մտածութեան եւ վիճաբանութեան հետ՝ ոչ եթէ նիւթական՝ այլ բարոյական զօրութեամբ պիտի մաքառի, ինքն ալ ազատօրէն գործածելով իւր հակառակորդաց գործածած զէնքը, եւ թէ որ այս եղանակաւ չ'կրնար զանոնք լռելու բռնադատել, գոնէ անոնց կատաղի յարձակումն 'ի դէպ կը հանէ, եւ իւր յաւիտենական ճշմարտութիւնները մարդկութեան սրտին մէջ առաւել եւս անեղծանելի կերպով կը քանդակէ։ Լսենք հապա թէ ինչ խրատ կուտայ Պ. Կիզօ, ազատասէր եւ միանգամայն փարիսեցութեան թշնամի եղող քրիստոնեայներուն։

« Էյն ազատամիտ քրիստոնեայները, » կ'ըսէ, որ իրենց երկիւղած եւ փրկարար » աշխատութիւնն 'ի դէպ հանելու կը աշք- « նին, թող չ'կարծեն թէ իրենց ջանքերն « արագ եւ կատարեալ յաջողութեամբ մը « պիտի պսակուին։ Իրենք քրիստոնէական « հաւատքը պիտի հաստատեն եւ տարա- « ծեն, այլ մարդկային ընկերութեան սըր- « տին մէջէն անհաւատութիւնն ու կաս- « կածը ջնջելու անկարող պիտի ըլլան։ « պէտք է ուրեմն որ անոնց դէմ մար- « տընչած տեսնենին, անոնց ներկայութեանն « ալ հանդուրժելու փորժուին։ Գտա- « ւութեան դրութիւնն ըստ ինքեան բար- « եաւ եւ չարաւ, ճշմարտութեամբ եւ սը- « խալանօք խառնուած է, և. հակառակ « գաղափարներն ու արամադրութիւննե- « րն այս դրութեան ներքեւ միօրինակ ա- « ռաջկուգան եւ կ'աճին։ «Մի՛ համարիք « եթէ եկի արկանել խաղաղութիւն յեր- « կիր, այլ սուր» (Մատթ. զլ. ԺԵ. 34.) « ըստ Քրիստոս իր առաքելոց, և Քրիս- « տոսի սուրը՝ մարդկային անկատարու- « թեանց և սխալանաց դէմ մաքառող քրիս- « տոնէական ճշմարտութիւնն է, որուն կիս- « նայ յաղթութիւնը, այլ ամբողջապէս մը ըլլա- « մեն մը մէջ անկատար յաղթութիւն « մը։ ահա աղատութեան գրիչն մէջ քը- « րիստոնէական ճշմարտութեան պաշտ- « պանները այս պայմանս պիտի ընդունին։ »

Պ. Կիզօ մեծանանիշ ցոյց կուտայ ազատութեան ստատնեցած վտանգը, անոր մեծութիւնը կը ճանչնայ եւ իր վեմ տապանդն 'ի դործ կը դնէ քրիստոնէութեան պաշտպան կանգնելով։ Մե՛ծ եւ վեմ ջանք, նշանաւոր քաղաքագիտի մը եւ փիլիսոփայի մը վերջին վայրկեաններն զբաղեցունելու արժանի։ Էյլ անուն մը՝ որ բարձրը է ամեն ներբողներէ, հարկ չ'կայ ըսել որ մեր խոնարհ գովեստից ալ չ'կարօտիր։ հեռաւինք ուրեմն իրեն այս գժուարին ջանքին մէջ, եւ ծաղկաքաղ ընենք ինչ որ մեր ազգայնոց ալ անուր բանալի օգուտ մը կ'ընծայէ։

Պ. Կիզօի գործը՝ որուն մէջ՝ ոչ թէ անձանց ալ դաղափարաց դէմ կը վիճի, շատ մեծ եւ ընդարձակ նպատակ մ'ունի, այսինքն բոլոր քրիստոնէութեան անցեալը ներկայն եւ ապագայն։ Առաջին մասը, որ դեռ միայն հրատարակուեցաւ, քրիստոնէական կրօնից էութիւնը կազմող խնդիրներուն խորհրդածութեանը նուիրած է։

Երկրորդ մասը Սուրբ գրոց վաւերականութիւնը հաստատելու պիտի նուիրէ, եւ քրիստոնէութեան պատմութիւնը պիտի ընէ մինչեւ հակաքրիստոնէութեան յերեւան եկած օրերը։ Երրորդ մասին մէջ քրիստոնէութեան ներկայ վիճակը պիտի քննէ, եւ վերջապէս չորրորդ մասին մէջ քրիստոնէութեան ապագայն դուշակելու պիտի ջանայեւ ցոյց պիտի տայ թէ ի՞նչպէս այս կրօնքը բարոյապէս բոլոր աշխարհիս վրայ կրնայ տիրել։

Ընդհանուր երբոր Պ. Կիզօի «Խորհրդածութեանց» այս մասերն ալ հրատարակուին, ընթերցողաց տեղեկութիւն տալու առիթ կունենանք։ Դանք առայժմ մեր ձեռքն եղած հատորին վրայ համառօտ տեսութիւն մ'ընելու։

Դանի որ մարդկային սեռն աշխարհիս վրայ կայ, եւ քանի որ մարդուս միտքն ամեն բան դիտնալու միտում ունի, բնականապէս եւ շարունակ այս հարցումը ներս կընէ ինքն իրեն թէ՝ արդեօք աշխարհս ու հոն բնակող մարդն ուրկի՞ց կուգայ եւ ո՞ւր կերթայ։ Ի՞նչ է աշխարհիս ու մարդուս սկիզբն ու վախճանը։ Ի՞նչ են զանոնք կառավարող օրէնքներըը, եւ օրէնսդիր մը կա՞յ արդեօք։ Էյն օրինաց ներքեւ մարդս ազատ ըլլա՞ կը կարծէ, բայց այնպէ՞ս է իրապէս, եւ ի՞նչ եղանակաւ իւր ազատութիւնը զինքն ու աշխարհս կառավարող օրինաց հետ կը համաձայնի։ Էրդեօք մարդս դէպքերուն ձեռքը գերի՞ է իրրեւ պարզ գործիք մը, եթէ ոչ իր գործերուն պատասխանատու է իբրեւ ինքնիշխան էակ մը, եւ ի՞նչ են աշխարհիս դերագոյն օրէնսդրին նկատմամբ իւր ունեցած կապակցութիւններն ու յարաբերութիւնները։

Ասոնք այնպիսի խնդիրներ են, զորս մարդկային միտքը միշտ յուզած է եւ պիտի յուզէ։ բայց ասոնցմէ զատ նոյն իսկ աշխարհիս վրայ եւ մարդուս վիճակին նկատմամբ այնպիսի ծանր խնդիրներ կը ծագին, զորս անհնար է դիտութեան լուսով լուծել։ ուստի եւ ամեն ազգի մէջ, թէ՛ հին եւ թէ՛ նոր, ամեն ատեն ամեն տեղ, մարդս անոնց վրայ մտածեր եւ զանոնք լուծելու անհրաժեշտ հարկը զգացեր է։ Այո՛, մարդս կուզէ այն խնդիրներն հասկընալ, վասն զի մարդուս մէջ կենդանի ներքեւն աւելի բան մը կայ, անմահ հոգի մը, որ հակառակ բոլոր նիւթապաշտից առարկութեանցը՝ վսեմագոյն նպատակի մը կը ձգտի, եւ իր թռիչը կուզէ միշտ դէպ 'ի այն, ուրկից կը բղխին ամենայն էութիւնք, եւ որ իր յաւիտենական էութեամբը բոլոր էից պատճառ եղած է։ Թող ներուի մեզ, հապա, Պ. Կիզօի հետ օրինակել հոս Շատեաուբրիանի սա գեղեցիկ խոսքերը, որք պարզ օրինակով մը կապացուցանեն մարդոյս անասունեն ունեցած անհամեմատ գերազանցութիւնն ու անոր հոգւոյն վսեմութիւնը։ « Ինչո՞ւ համար եղն ալ ինձի պէս չըներ։ « Դա կրնայ դալարեաց վրայ հանդչիլ, « գլուխը դէպ 'ի երկինք վերցընել եւ իւր « բաւարարութեանն մէջ այն անսահմանութիւնը « լեցուցանող անծանօթի էակը կանչել, բայց « ոչ. անի նախամեծար համարելով իր « կոխած մարմնոյը, հաց ատութեան « բարձունքէն կախուած արեւներուն հար- « յուփորձ չըներ, որք Աստուծոյ էու- « թեանը մեծամեծ ապացոյցներ են։ Կեն- « դանիները մարդոյս սրտին մէջ երեւցած « յոյսերովը չեն տագնապիր. անոնք ան- « միջապէս իրենց գերագոյն երջանկու- « թեանը կը հասնին. դասը դոյն ինչ « խոտով գոհ կըլլայ, եւ վագրը սակաւ « ինչ արեամբ կը յագենայ։ Մինոյն ինքն « իրեն իւր առանձին լուութիւնը չկա- « մաղ եւ իւր էութենէն դուրս ալ բան « մը փնտռող միակ արարածը, մարդս է*»։

Ուսկի՞ց ծնած են ամեն կրօնները, եւ թէ ոչ մարդկային ոգւոյն այն գերազանց ձգտումէն, որ անսահմանութիւնը չափելով մինչեւ առ Աստուած հասնիլ կուզէ, եւ կրօնից հիմն ու գոյութիւնը մարդկային մտաց մէջ ծագած բնական հարցմանց լուծմանը կը կազմուի։ Ոմանք կը կարծեն թէ՝ այն խնդիրները լուծելու համար լոկ կրօնական դգացում մ'ունենալը բաւական է, հոգ չէ թէ ինչ կրօնք ըլլայ։ բայց ասով կրնայ արդեօք մարդոյս հոգւոյն վրայ ծանրացած բեռը թեթեւնալ։ Ոչ երբեք, վասն զի միայն այս զգացմամբ ճշմարիտ հաւատոյ պակասութենէն հոգւոյն մէջ մնացած դատարկութիւնը լեցընել անհնար է։ Լոկ աւելի նիւթապաշտներն ի՞նչ կընեն այն խնդիրները լուծելու համար։ — զանոնք բոլորովին կուրանան եւ կը մերժեն, պնդելով թէ աշխարհս եւ զայն վարող օրէնքներն 'ի յաւիտենից անսի էին։ Աստոց ըսածին նայելով՝ սիրեղերաց մէջ գտանիք ամենեւին չկայ, այլ գործեր եւ օրէնքներ՝ որք բնականաբար իրարու կը կապակցին, եւ որոնց կարգերը գտնալու համար կաշխատի մարդկային գիտութիւնը։ Ահա այսպէս աստուածային նախախնամութիւնն ու մարդկային ազատութիւնը, բարին եւ չարին սկիզբն ու իրարու դէմ վարած պատերազմը, մարդուս այժմեան վիճակին անկատարութիւնը եւ ապագայ բարեկարգութեան յոյսը, ամենն ալ ցնորք են, իրականութիւն այս խնդիրները կը հերքէ, աշխարհս ինչ որ էր նոյնն է, բայց կրնայ յառաջադիմութիւն ընել, եւ մարդկային սեռին կրած բարոյական ու նիւթական ցաւերուն դարմանը, ոչ եթէ դերբնական զօրութենէ մը, այլ նոյն իսկ գիտութեանց եւ մարդկային մտաց յառաջադիմութենէն խնդրելու է։

Փափաքելի էր որ Պ. Կիզօ, ինքն ալ այս առարկութիւնները զօրաւոր փաստերով հերքէր, եւ յուսալի է որ իր մեծ գործոյն յաջորդ մասերուն մէջ այս պակասութիւնը կը լրացընէ, այլ առ այժմ միայն բացագանչութեամբ ցոյց կուտայ թէ դերբնական զօրութիւնն ուրանալը, մարդուս բնական եւ ընդհանուր զգացումն 'արհամարհել եւ սիրեղերական պատմութեան իրողութիւնները մոռնալ է։

Ընդհակառակն Պ. Կիզօ կը հաստատէ թէ քրիստոնէական կրօնքն աւելի ազեկ կը ճանչնայ մարդկային բնութիւնը եւ այն դերբնական սկզբունքներն իր վարդապետութիւններովը կը լուծէ։ Եկեղեցին իւր վարդապետութիւններն ընդունելու տալու համար, երբեմն բռնաւորական միջոցներու դիմած է, ուստի եւ Պ. Կիզօ՝ եկեղեցին եւ իւր վարդապետութիւններն ատելի ընող այն բռնադատութիւնը կը կշտամբէ։ Աստուծոյ եւ մարդկան մէջ եղած յարաբերութեանց խնդիրները ոչ թէ զինու զօրութեամբ, այլ մտաւոր եւ ազատ քննադատութեամբ կըրնայ լուծուիլ։ Այս ատոյգ է որ եթէ եկեղեցւոյ վարդապետներուն մէջ բազմաթիւ սուրբ անձինք եղած են, որք քրիստոնէութեան պարծանքը կը համարուին. դժբաղդաբար փարիսեցիներն ու սադուկեցիներն ալ պակաս եղած չեն, որոց դատապարտելի զեղծումները կրօնից սրբութիւնն ազարտած է։ Էյն փարիսեցիներուն ձեռքով էր նոյնպէս որ քրիստոնէութիւնն իրարու հակառակ ճիւղերու պառակտեցաւ, եւ քրիստոնեայները՝ որք դառաջինն սիրոյ եւ եղբայրական զգացմանց օրինակներ էին, վերջերն իրարու մահու չափ թշնամի եղան։ Լոկ այժմ փա՛ռք քաղաքակրթութեան, հաւատաքննութիւնն իր բոլոր գարշելի հանդամանքներովն անկանգնելի կործանման դատապարտուեցաւ. քրիստոնեայներն հիմայ իրարու վրայ ոչ ևս իբրեւ հերետիկոս կը նային, այլ իբրեւ եղբայր, եւ մոլեռանդութիւնը խիստ քիչ անգամ իւր ջախջախած գլուխը վերցուցանելու կը համարձակի։ Պ. Կիզօ իրաւունք ունի ուրեմն քրիստոնէական կրօնից էութիւնը կազմող վարդապետութեանց ուղիղ սրտով հաւատացողները քրիստոնեայ համարելու։

* Շատեաուբրիան, Ողի քրիստոնէութեան։

Այն վարդապետութիւններն են որոնք Հաղորդութիւն՝ որ արարիչ և օրէնսդիր Աստուծոյ մ'էութիւնը կը հաստատէ. Նախախնամութիւն՝ որ բնականաբար մարդուս առ Աստուած ուղղած աղօթից ղօրութիւնը կը բացատրէ. սկզբնական մեղք՝ որ աշխարհիս մէջ սպրդած չարին և անկարգութեան մեկնութիւնը կուտայ. մարմնառութիւն և փրկագործութիւն՝ որք մարդս չարին հեռանալէն կազատեն, և հանդերձեալ կենաց մէջ անոր լաւագոյն և բարեկարգ վիճակ մը կը խոստանան։ Այս մեծ և անթերի գրութեամբ հոգւոյն ամենայն անձկութիւնները կը փարատին, և Պ. Սիպօ իր առաջին խորհրդածութիւններն ասոնց համար կը նուիրէ։ Յաջորդ յօդուածի մը մէջ այս կէտերուն ամեն մէկին վրայ մասնաւորապէս պիտի խօսինք։

Վ. Պ. Պառնասեան։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Հայերէն, անգղերէն, իտալերէն լեզուաց, վաճառականութեան և տումարակալութեան քաջահմուտ անձ մը՝ պատրաստ է վաճառականի և կամ սեղանաւորի քով գրագրութեան կամ հաշուեկալութեան պաշտօն վարելու, և կամ վերոյիշեալ ուսմանց դասատուութիւնը ընելու ազգային դպրոցներու մէջ։ Ուղղը կրնայ լրագրոյս գրասենեակէն պէտք եղած տեղեկութիւնն ստանալ։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ԻՐԱՒՈՒՆՔ ԷՋԳԻՇ

ՀԵՂԻՆԱԿ

ՄԿՐՏԻՉ Պ. Պ. ՏԱՏԵԱՆ

ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ

ՄԱՆՈՒԷԼ Բ. ԻԹԻՃԵԱՆ

Կը ծախուի Ջենճիրլի խանը Սիլիկիա հանդէսին սենեակը գին 10 լուրուշ։

Իրաւունք ազգայ ըսուած գիտութիւնը քաղաքակիութեան կամ դէս պանակիութեան հետևողներուն մասնաւորապէս հարկաւոր ըլլալով, մեր ազգին համար ընդհանուր նկատմամբ ունեցած պիտանաւորութեան կամ կարևորութեան աստիճանին վրայ աւելորդ կը թուի մեզ խօսիլ։ Միայն թէ դրբին բուն օգտակարութենէն յառաջ գալիք նիւթական արդիւնքը՝ ապրիս օգտին՝ այն է Պ. Զօլսոյ անձնուէր ընկերութեան նուիրեալ ըլլալով, ամեն ընթերցասէր և բարեսէր ազգայնոյ պարտքն է այն նպատակին օգնել։

Սակայն փափաքելի էր որ հեղինակ էֆենտին՝ եթէ իր Հայս աշխատասիրութիւնէն մասաւորական կամ հմտական օգուտ մ'ալ ազգին հանել կուզէր, հայերէն լեզուով գրած ըլլար զայն, վասն զի հայերէս լեզուն աւելի պատիւ կընէր իրեն քան թէ գաղղիերէնը՝ որուն մէջ սոյն նիւթին վրայ անթիւ հատորներ գրուած ըլլալով ներհուն քաղաքագէտներէ, չենք յուսար որ նարուս աշակերտի մը գրած համառօտ գրքոյկը գաղղեացւոց առջև արժէք մ' ունենայ։

Փափաքելի էր նաև՝ որ թարգմանութիւնն ալ հասկնալի ըլլալու համար, գոնէ յաջող գրչէ մ'ելած ըլլար, կամ ալ դի թարգմանութիւնը գոնէ գաղղիերէն գիտցողներուն հասկնալի ընելու համար՝ թարգմանիչը գործածած հայերէն բառերուն գաղղիերէնն ալ դնէր քովը, կամ գրքոյկին ծայրը բառարան մ'ալ աւելցնէր, որպէս զի գաղղիագէտ ընթերցողք հայ բառերուն նշանակութիւնը գտնէ գաղղիերէնէն հասկնալին, և հետևաբար գրքոյկին հմտական օգուտ մ'ալ ընծայեր ընթերցողին։

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՕՐԱՑՈՅՑ

1865

ՏԱՐԻՈՅ

Քիւրքճեան Պ. Ռուբէնի տպարանէն 'ի լոյս ընծայուած այս պատկերազարդ գեղեցիկ օրացոյցը Մայրաքաղաքիս ամեն Հայ գրավաճառներու քով կը գտնուի։

Գին 60 փող

ԱՐԱՄԵԱՆ

ՕՐԱՑՈՅՑ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆՔ ՆԻՒԹՈՅ. — Օրացոյց 1865 ին, յորում նշանակին ժամանակի ծնողց, գահակալութեանց եւ թագաւորութեանցն երեւելի Թագաւորաց։— Ազգային Տեսչութեան վրայ մասնաւոր տեղեկութիւնք։ — Յուցակ գահակալութեան Թագաւորաց եւ Իշխանաց։ — Սնուանք եւ ժամանակագրութիւնք Տիրոջ տանցն եւ թիւրնակչաց ի նոսա։ — Սնուանք երեւելի պաշտօնատարաց մեծամեծ Տէրութեանց։ — Քաղաքական ժամանակագրութիւնք ի 1 յունվարէ 1865 ցմինչ օգոստոս։ — Երեւելութիւնք ամենայն շրջանաց եւ ժամանակք նոցա։ — Երեւելութիւնք թղթատարաց։

ՑՕՐԻՆԵԱՑ

ՏԻՐ ԵՐԵՄԻԱՅ ՊԱՏԱԿԱՆԱՑ

Այդ ծախուի ի Գրատան Փարիզու, Սանասարեանցի խան, թիւ 6 եւ ամեն գրավաճառներու քով.

Գին. 60 փարայ։

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

Զմեռն արդէն եկած ըլլալով մաշլախի պէտք ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ Վանէն ամեն տեսակ և ամեն գունով խիստ ընտիր մաշլախներ եկած են և գոհացուցիչ գնով կը ծախուին Սիւմպիւլիւ խանը վանեցի վաճառական Յովակիմեան Յոհաննէս աղային սենեակը։

ՄՈՐԹԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՔ

Հնդկաստանի եւ Գաղղիոյ մէջ ամենէն երեւելի բժշկաց ըրած փորձերով հաստատուած է որ Ֆ. Էբլին բժշկին դատած խառնքոմիկ Աղիաթիւքա բոյսին հատերունչիրօպը օգտակարագոյն դեղերն են ամենաեռակ որքիններու (թէմբէի) եւ ուրիշ մորթի հիւանդութիւններու խոյլի (սրբաճա) եւ հնացեալ յօղացաւերու։

Կը գտնուի Բէրայ մեծ փողոցը թէքկէլի վարի կողմը թիւ 485 Բիւսլիքաթէօ ժէնէռալի տնօրէն Մ. Մէֆրէտիի դրատունը։

ՌՕՊ ԼԱՖԻԷՐԹԷՕՆ

Տօքթէօր Պաւլ Լաֆիէրթէօր գաղղիացի բժշկին հնարած բուսական չուռուսը՝ արիւնը մաքրելու յատկութիւն ունեցող չուռուպներուն ամենէն գերազանցն է, եւ Գաղղիոյ Պելճիքայի եւ Ռուսիոյ մէջ միակ աս կը գործածուի տէրութեան հրամանաւը Մօրինաձկան լերդին (գարաճիյէր) եղին (պալըզ եաղը) Սքօրբիթի համար գործածված չուռուպին, սափառնային, նոյնպէս եւ իսատով, ոսկիով եւ անդիկով (ճիվա) չինված բոլոր դեղերուն գործը կը տեսնէ։ Մարսողութիւնը դիւրին հոսող եւ համը ախորժելի է։ Ամեն երկրի բժիշկներ այս չուռուպը կը պատուիրեն մորթի հիւանդութիւններու, որքիւնի (թէմբիէ), խոյլի (սրբաճա), քոսոտութեան, պալարի (չիպան), ծննդաբերութենէ եւ երիտասարդական չափահասութենէ պատճառեալ հիւանդութիւններու, կարթուածի յօղուածացաւի, զօսութեան, հիւծութեան, սեւամաղձութեան եւ գլխաւորապէս տարափոխիկ ախտերու դէմ։

Այս չուռուպը կը ծախեն՝ Կ. Պոլիս Տէլլա Սուսա, Մարթէօ Ծիթէրէր, Վէլիճ դեղավաճառներն եւ Օթօնի Քալէյա եւ Սինոպեան դեղագործները — Իզմիր՝ Իքառա եղբարք — Աղէքսանդրիա՝ Կալէթթէ, Պէլլամօրէ Բէռնի — Գահիրէ՝ Թիլքի — Աթէնք՝ Վասիլիօ — Օտէսա՝ Քօքլէռ, Քըլինկ — Պուքրէշ՝ Սթէճ, Հօնիկ — Եաշ Լօքման — Իպրայիլ՝ Արկիր-Անճէլօ — Վիէննա՝ Վիլհէլմ, Մօլ

Գինն է, մէկ չշը 16 ֆրաք. կէս չիշը 8 ֆրաք

Փարիզի մէջ այս չուռուպին ընդհանուր մթերանոցն է՝ Ռիւ Ռիչէ թիւ 12 Տօքթոր Ժիրօտօ որ Սէն-Ժերվէ բժշկին սենեակը

ՉԿԱՆ ԻՒՂ

ԲՈԼՈՐՈՎԻՆ ՄԱՔՐՈՒԱԾ

ԱԽՈՐԺԱՀՈՏ ԵՒ ՔԱՂՑՐԱՀԱՄ

Ուրիշ ամեն ձկան լուղերուն մէջ այս միայն չունի ձկան հոտ և համ. Շրվելիէ դեղագործին դատած միջոցովը պատրաստուած։

Կը գտնուի Բէրա Տէլլա Սուսայի դեղարանը։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԴՐԱՄՈՅ ԱՐԺՈՂՈՒԹԻՒՆՔ

Կ. ՊՕԼԻՍ 7 ՆՈՅԵՄԲԵՐ	Բշ. 2	Գշ. 5	Դշ. 4	Եշ. 5	Ուր. 6	Շաբ. 7
	Ղրշ.	Ղրշ.	Ղրշ.	Ղրշ.	Ղրշ.	Ղրշ.
Օսմանեան լիրա Մէճ.	101	101	101	101	101	101
Քսանոյ արծաթ						
Թանվ. Միւմթազէ	69_35	69_34	69_32	69_32	69_20	69_20
Լսհամը ձէպիտէ հին.	55_5	55_4	55_2	55_2	54_30	54_30
« « նոր	54_35	54_34	54_32	54_32	54_25	54_25
Աղիվէ ստակով	57_25	57_24	57_22	57_22	57_10	57_10
« խոսքով						

ԱՐՄՏԻՔ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 7 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Ցորեն Թայղան	24—25_20	Ցորեն Խամայիլ կակուղ	16—18
» Խամայիլ	—	» Վարնա »	———
» Կալաց	—	» Պուրղաղ »	—
» Բումէլի Պալէրք	16—19	» Պալէրք »	———
» Սամսօն	—	Եգիպտացորեն Կալացի	———
» Աղէֆ կակուղ	—	» Իպրայիլ	15—17
» Իպրայիլ »	15—20	Գարի	——8_20

Վաճառականներս մէջ կայ ընդ. ամենը դրիւ ցորեն ու գարի

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

Գիտոր (Մաղը) սեւ. 100 լիրա		—18
ճերմակ		—14
Լեղին հատիկ (ՃԷՀրի) Էնգիլրի 100 լիրա		—12
Բուրդ Գըրբմկէս լուաց.	հօխա	— 7
չի լուացուած 100 լիրա		— 6
Տանկաստանի 100 լիրա	հօխ	— 8_20
Բամբակ Պարսկաստանի եւ Վրաստանի հօխ.		—15
Ասոր. Կիպրոս. Ատանա	հօխա	—16
Թիֆթիք Լնկլիսրի Զանկլրը 100 լիրա		—55
Աֆիոն Պալը.քէսէր		—215
Ռիմրէ Տերեւ բանուած	«	—18
	«	—
Մեղրամոմ դեղին Տրապիզոն 100 լիրա		—27
Անատօլու		—26
Սուսամ Բուսմէլիի	հօխայ	—
Կտաւատի հունա (Քէթէն թոխ.) Բուս. Քիլ.		—
Պանտրմա »		—
Ձէթ (Զէյթէն եաղը) Ս. յվալըգ	Հօխայ	— 7_30
Կիրիտ	»	— 7_20
Աճառ (Սապօն) Գանտիա	»	— 6
Միտիլի	»	— 5
Բրինձ Եգիպտոս Բէչիտ	»	— 5_30
Տիմեաթ	»	—

ՄԵՏԱՔՍ

(ԻՓԼԻՔ)

Ֆիլամիւռ 10—— եւ 11—12	450—480
Խոզակ Պրուսա չոր միջակ	90—110
Պարսկաստանի ֆրանք	60—62—

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

Խանվէ Ռիօ եւ Գասիս	100 Հիյ. լիրա	1050—1150
« Մոռթին եւ Սէյլան	« «	—
Շաքար դլ. (քէլլէ) 6_10 Լա. կնդ.	100 լիրա	
« փոչի (Թօզ)	« «	
« Հոլ. դլուխ	« «	500
« փոչի	« «	280
« Գաղղ. դլուխ	« «	290
« փոչի	« «	275
Անագ (գալայ)	« «	720
Պղնձեղ (պիսկէռ).	Հիյ. 100 լիրա	—6
Լեղակ (չիվիտ) Պէնկալա	« «	150
« Մատրաս	«	140
Որդան կարմիր (գըրմզը)	«	65
« « արծթագոյն	«	55
« « սեսակ Բ.	«	45
« « խոռաւ	«	40
Անուշադիր (Նըշատըր)	Հիյ. 100 լիրա	610
Պղտիտ (Զէյլիք) Թիւ 0 եւ 00 Սնտ.		180
Կապար (Գուրշուն)	«	—— 5_20
Թիլեղ (Թէնէքէ) զոյդ սնտուկ	«	—520
Զինք տախտակ թիւ 7—12	Հիյ.	— 5
Երկաթ Անդ. ճողաձեւ (չուպուգ)	կնդ.	68—70
« Բեւեռց ու	«	72—74
Տախտակ 1—11		100—110
Բալորակ	«	150—155
Ռուսիոյ	«	120—150
Քարֆիձա	Վարիլ 59 Հիյ.	—100
Ծծումբ (քիւքիւրտ) Իտալիա	կնդ.	
Իսմիւտլէճ ճէն. զոյդ Մնտ.	«	225
« Պէլճ. «	«	110
« Թրիէսթ «	«	70
Ռոմ Անդլոյ	կալ	11—12
« Ամերիկա	«	10
Սբառմաչէթ Վէննա	«	13
« Թրիէստ եւ Գաղղ.	«	14

Աս լրագիրը շաբաթն անգամ մը կելլէ շաբաթ օրերը։ Ով որ կուզէ կրնայ ստորագրվիլ, Կ. Պոլիս Զինիլի խանը լրագրոյս գրասենեակը։ Իսկ դուրսերը հոգաբարձուներն են՝

ԻԶՄԻՐ. Խաչատուր աղա Ճ. Զաքիեան.
ԷՖԻՊՏՈՍ. Պօղոս Էֆենտի Կարապետեան.
ԱՆԴՐԻԱՆՈՒՊՕԼԻՍ. Մանտեսի Սուքիաս աղա Գալուստեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Պ. Խաչատուր Էլմասեան.
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զաքարեան.
ԱՏԱՆԱ. Նարարեք աղա Շահպազեան.
ՀԱԼԷՊ. Նիկողայոս աղա Տէր Մարգարեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Պ. Տ. Մուրատեան.
ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Սարգիս աղա Գիրազեան.
ՎԱՆ. Գրիգոր Աղա Իսահակեան.
ԵՐԶՆԿԱ. Ընթերցասիրաց Թանգարան։
ԱՏԱԲԱԶԱՐ. Մանտեսի Յակոբ աղա Տ. Գրիգորեան.

Ուրիշ բաղաքներէ ստորագրուիլ ուզողները՝ այս տեղերեն մեկուն հետ կրնան բղրակցիլ։

Օգնական Խմբագիր Ա. Մ. ԳԷՈՐԳԵԱՆ

Խմբագիր-Տնօրէն Կ. Ս. ԻԹԻՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ

Կ. ՊՕԼԻՍ ԶԻՆԻԼԻ ԽԱՆ